

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΤΥΡΟΦΑΓΟΥ.

ΤΡΕΙΣ ἀρετάς, ἤγουν τὴν ἀμνησικακίαν, τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην, διδάσκει ἡμᾶς τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ εὐαγγέλιον. Διέταξε δὲ ὁ θεάνθρωπος τὴν νηστείαν μεταξύ τῶν ἄλλων δύο ἀρετῶν, ἐπειδὴ τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀσπλαγχνία ἀρπάζουσι τὸν καρπὸν τῆς νηστείας· ματαίως νηστεύει, ὅστις μισεῖ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· ματαίως κλείει τὸ στόμα ἀπὸ τῆς ἀπολαύσεως τῶν βρωμάτων, ὅστις οὐκ ἐκτείνει τὰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸς βοήθειαν τῶν πτωχῶν. Ὄταν ἡ νηστεία ὑπάρχῃ συνηνωμένη μετὰ τῆς συγχωρήσεως τῶν σφαλμάτων τοῦ πλησίον, καὶ μετὰ τῆς ἐλεημοσύνης, τότε παρίσταται ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐν ἱματισμῷ διαχρύσω, περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. Ἐπειδὴ δὲ αὔριον ἀνοίγει τὸ πνευματικὸν στάδιον τῆς νηστείας, πάντες δὲ οἱ χριστιανοὶ ἐλπίζουσιν, ὅτι δι' αὐτῆς λαμβάνουσι μισθὸν παρὰ θεοῦ καὶ ἔλεος, διὰ τοῦτο ἡ ἀγία μήτηρ ἡμῶν ἐκκλησία, ἵνα μηδὲν τῶν τέκνων αὐτῆς πλανηθὲν κοπιάσῃ ματαίως, προβάλλει σήμερον τὴν περὶ νηστείας διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διό, ὅστις μετ' εὐλαβείας ἀκούσῃ τὰ νοήματα ταύτης τῆς

διδασκαλίας, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας φυλάξῃ ὅσα αὐτὴ παραγγέλλει, ἐκείνου ἡ νηστεία ἀναβαίνει ὡς θυμίαμα εὐπρόσδεκτον ἐνώπιον τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης, καὶ καταβιβάζει εἰς αὐτὸν τοῦ θεοῦ τὸ ἔλεος, καὶ ἐτοιμάζει αὐτῷ τῆς θείας βασιλείας τὸν ἀμάραντον σέφανον.

Εἶπεν ὁ Κύριος, ἐὰν ἀφῆτε τοῖς Ματ. 6,
14. ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς 15. ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ἀκούεις ἄπειρον θεοῦ φιλανθρωπίαν; οὐδὲ προστακτικῶς λαλεῖ ὡς παντεξούσιος, οὐδὲ ἀναγκαστικῶς ὡς παντοδύναμος, οὐδὲ νομοθετικῶς ὡς τοῦ παντός νομοθέτης, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος τὸν τρόπον μετέρχεται τὸν συμφωνητικόν· ὡς ἄνθρωπος μετὰ τῶν ἀνθρώπων πραγματευόμενος συμφωνεῖ συμφωνίαν, ἣτις ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ἀναπολόγητον· ἄνθρωποι, λέγει, ἐὰν ὑμεῖς συγχωρήσητε ὅσα σφάλματα ἔπραξαν ἐναντίον

ὑμῶν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος συγχωρεῖ ὅσας ἀμαρτίας ἐπράξατε ἐνώπιον αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ὑμεῖς μὴ συγχωρήσητε τὰ σφάλματα τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, οὐδὲ ὁ θεὸς συγχωρεῖ τὰ ἀμαρτήματα ὑμῶν· διώξατε ὑμεῖς τὸ μῖσος ἀπὸ τῆς καρδίας ὑμῶν, ἵνα διώξῃ καὶ ὁ θεὸς τὴν καθ' ὑμῶν ὀργὴν αὐτοῦ. Ἰνστα ταύτην τὴν φιλανθρωποτάτην καὶ δικαίαν καὶ δεσποτικήν συμφωνίαν, ποῦ ἄρα γε στηριχθῆναι δύνανται ὅσοι, μὴ συγχωροῦντες τὸ σφάλμα τοῦ πλησίον αὐτῶν, ἀλλὰ μισοῦντες αὐτὸν ἕως θανάτου, ἐλπίζουσιν ἄφεισιν ἀμαρτιῶν καὶ ψυχῆς σωτηρίαν; Ταῦτα διδάξας ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὡς προετοιμαστικὰ τῆς εὐπροσδέκτου νηστείας, καὶ τοιουτοτρόπως προδιαθέσας τοὺς νηστευτάς, διδάσκει ἔπειτα καὶ τὰ περὶ νηστείας, λέγων,

Ματ. 6,
16.

Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑπακριταί, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Κατὰ μὲν τὸν καιρὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦσαν ἄνθρωποι, ἦγουν οἱ Φαρισαῖοι, οἵτινες, ὅταν ἐνήστευον, ἐγίνοντο σκυθρωποί, ἐξαφανίζοντες ἐπίτηδες τὰ περιχαρῆ χρώματα καὶ τὸν ζωηρὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου αὐτῶν, ἵνα φανῶσιν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων νηστευταί· κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦ ἐν ἀγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου ἦσαν ἄνθρωποι, οἵτινες οὐκ ἐνήστευον, ἀλλ' ἐσκυθρόπαζον, καὶ ἐμά-

ὄρα τὴν
Σειρ. εἰς
τὸ κατὰ
Ματθ.

ραινόν τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ἵνα μὴ τοὺς ἄλλους σκανδαλίζουσιν, ὡς μὴ νηστεύοντες· τὴν σήμερόν εἰσιν ἄνθρωποι, οἵτινες οὐ μόνον οὐδόλως νηστεύουσιν, ἀλλὰ καὶ παρρησία μετὰ πολλῆς αὐθαδείας τρώγοντες πάντα τὰ ἀπηγορευμένα, καταφρονοῦσι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ἦσαν ὑποκριταί, σκοπὸν ἔχοντες οὐχὶ εὐαρεστῆσαι τῷ θεῷ, ἀλλ' ἐπαινεθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ὅθεν τὸν μισθὸν τοῦ κόπου τῆς νηστείας αὐτῶν ἐλάμβανον οὐχὶ παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, εἰς οὓς αὐτοὶ ἀπέβλεπον· οἱ δὲ δευτέροι ἦσαν παραδάται τῆς θείας ἐντολῆς· ὅθεν, δικαίως ἐλέγχων αὐτοὺς ὁ θεὸς Χρυσόστομος, λέγει, ὅτι ἦσαν χεῖρονες τῶν πρώτων· οἱ δὲ τρίτοι, ἦγουν οἱ σημερινοί, εἰσὶ καὶ τῶν δευτέρων χεῖρονες, διότι· οὐ μόνον τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ παραβαίνουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους σκανδαλίζουσιν. Ἄλλ' ἄραγε δύναται ὁ μὲν φάγος καταστῆσαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ σκυθρωπὸν, καθὼς ἐποίουν οἱ ἐπὶ Χρυσόστομου, ὁ δὲ νηστευτῆς φαιδρύναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ καταστῆσαι αὐτὸ ἀνθηρὸν καὶ θάλλον, ὡς τὸ τοῦ φάγου, καθὼς κατωτέρω παραγγέλλει ὁ Ἰησοῦς Χριστός; δύναται ἀναμφιβόλως, ὡς καὶ ὁ λόγος πείθει, καὶ ἡ πείρα δείκνυσι· πείθει ὁ λόγος, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ, διὰ τὴν ἄκραν καὶ τελείαν ἐνωσιν αὐτῆς μετὰ τοῦ σώματος, κινεῖ κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς θέλησιν καὶ τὸ αἷμα, καὶ τὸ ζωτικὸν πνεῦμα, ἐξ οὗ ἀκολουθοῦσιν αἱ μεταβολαὶ καὶ τῶν χρωμάτων καὶ τῶν χαρακτῆρων τοῦ προσώπου· πείθουσι τὰ πράγματα, ἐπειδὴ βλέπομεν, ὅτι εἷς λογισμὸς τοῦ νοῦς θλιβερός φέρει εἰς

τὸ πρόσωπον ὠχρότητα, εἰς τὰ ὄμματα δάκρυα, εἰς τὴν μορφήν σκυθρωπότητα· ἐξ ἐναντίας, εἰς λογισμὸς χαροποιὸς φαιδρύνει τὸ πρόσωπον, φέρει εἰς τὸ στόμα γέλωτα, καὶ σχηματίζει μορφήν περιχαρῆ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ λογισμοὶ ἀκολουθοῦσι τὴν θέλησιν, φανερόν ἐστίν, ὅτι μεταβάλλομεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν καθὼς θέλομεν. « Καρ-
 15, 13. » δίας εὐφραينوμένης, πρόσωπον θάλλει, ἐν » δὲ λύπαις οὐσης, σκυθρωπάζει. » πρὸς τούτοις εἰσὶ καὶ τινα ἐξωτερικὰ βοηθήματα, συνεργοῦντα εἰς τὰς μεταβολὰς τοῦ προσώπου· ποῖα δὲ εἰσι ταῦτα, διδάσκει ἡμᾶς ὁ Κύριος, λέγων,

Ματ. 6,
17.

18.

Σὺ δέ, νυστεύων, ἀλειφαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Τοῦ νηστευτοῦ τὸ πρόσωπον διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς τροφῆς, καὶ ἐπομένως καὶ τοῦ αἵματος καὶ τῶν χυμῶν, μαραίνεται, καὶ γίνεται ὠχρόν καὶ ξηρόν· τὰ ἀλείμματα τῆς κεφαλῆς καὶ αἱ νίψεις τοῦ προσώπου διὰ τῆς τριβῆς ἀνακαλοῦσι τὸ αἷμα καὶ τοὺς χυμοὺς εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ φαιδρύνουσιν αὐτό· ὅθεν μόλις γνωρίζεται, ὅτι ἐστὶ πρόσωπον νηστευτοῦ. Σημείωσαι δέ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οὐκ ἐνομοθέτησεν, ἵνα, ὅταν νηστεύωμεν, ἀλείφωμεν τὴν κεφαλὴν καὶ νίπτωμεν τὸ πρόσωπον ὑλικῶς, διότι οὐδὲ αὐτὸς ταῦτα ἐποίησεν, ὅταν ἐ-
 νῆστευσεν· ἀλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ λόγου αὐτοῦ

ἐστίν, ἵνα, ὅταν νηστεύωμεν, μὴ ἐπιβλέπωμεν εἰς τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ κρύπτομεν τὴν ἀρετὴν καὶ φεύγομεν τὴν κενοδοξίαν· τὸ αὐτὸ δὲ σημαίνει, καὶ τὸ « Σοῦ δὲ ποιούντος ^{Ματ. 6, 3.} » ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου » τί ποιῆ ἡ δεξιὰ σου » καὶ τὸ « σὺ δέ, ὅταν ^{αὐτ. 6,} » προσεύχῃ, εἰσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου, » καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι » τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ ». Ἐχει δὲ τὸ ἄλλειμα τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ νίψις τοῦ προσώπου καὶ ἄλλην ἔννοιαν· καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ σημαίνει τὸν νοῦν, τὸ δὲ πρόσωπον τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν· διότι καθὼς ἡ κεφαλὴ ἡγεμονεύει πάντων τῶν μελῶν τοῦ σώματος, οὕτω καὶ ὁ νοῦς πάντων τῶν λογισμῶν· καὶ καθὼς ἐκ τοῦ προσώπου γνωρίζομεν τὸν ἄνθρωπον, οὕτω καὶ ἐκ τῆς πολιτείας αὐτοῦ γνωρίζομεν τὴν γνώμην καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ. Διὰ τούτων οὖν τῶν λόγων ταῦτα διδάσκει ὁ θεᾶνθρωπος· ὅταν νηστεύης, ἀλείψε τὸν νοῦν σου διὰ τοῦ μύρου τῆς πίστεως καὶ διὰ τοῦ ἐλαίου τῆς συμπαθείας καὶ εὐσπλαγγχίας, καὶ νίπτε τὴν ζωὴν σου καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ καὶ ἀκαθαρσίας. Βλέπε δὲ πῶς διὰ τῆς διδασκαλίας ταύτης ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δηλοποιεῖ ἡμῖν, ὅτι ὁ θεὸς βλέπει οὐ μόνον τὰ φανερά, ἀλλὰ καὶ τὰ κρυπτά καὶ ἄδηλα· « Ὁ πατήρ σου, » λέγει, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει » σοι ἐν τῷ φανερῷ », ἤγουν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἐν ἣ φανερωθήσονται καὶ τὰ κρυπτά καὶ τὰ φανερά, καὶ τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόκρυφοι λογισμοὶ τῶν ἀνθρώπων. Τελειώσας δὲ

ὁ θεάνθρωπος τὸν περὶ νηστείας λόγον, ἄρχεται καὶ τοῦ περὶ ἐλεημοσύνης, λέγων,

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι. Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν, οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.

Ἄλλοτε μὲν ὡς νομοθέτης ἐνομοθέτησε τὸν τῆς ἐλεημοσύνης νόμον, εἰπὼν, « Πλὴν τὰ ἐνόητα δότε ἐλεημοσύνην. Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην »· ἄλλοτε δὲ ὡς διδάσκαλος ἐδίδαξε τίνι τρόπῳ τελεῖται ἡ εὐπρόσδεκτος ἐλεημοσύνη· « Σοῦ δέ, εἶπε, ποιῶντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου »· νῦν δὲ ὡς σύμβουλος προβάλλει ἐπιχειρήματα, δι' ὧν πείθει πρὸς τὸ τῆς ἐλεημοσύνης ἔργον· ἐκβάλλει δέ, ὡς σύμβουλος πάνσοφος, τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ ἐκ τοῦ τόπου, ἐκ τῆς ὕλης, καὶ ἐκ τοῦ συμφέροντος. Ἄνθρωποι, λέγει, μὴ θησαυρίζετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ θησαυρίζετε ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἴδου οἱ δύο τόποι, ὅπου οἱ ἄνθρωποι θησαυρίζουσιν, ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός· οἱ ἐπὶ γῆς θησαυροὶ εἰσι φθαρτοὶ καὶ πρόσκαιροι, οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ θησαυροὶ εἰσιν ἀφθαρτοὶ καὶ αἰώνιοι· ὅσοι θησαυρίζουσιν ἐπὶ γῆς, πολλάκις οὐδὲ αὐτὸν τὸν πρόσκαιρον καρπὸν τῶν θησαυρῶν αὐτῶν ἀπολαμβάνουσιν· ὅσοι θησαυρίζουσιν ἐν

οὐρανοῖς, ἐκεῖνοι διὰ παντὸς τρυγῶσι τὸν ἀφθαρτον καρπὸν τῶν θησαυρῶν αὐτῶν. Ὅσον διαφέρει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, τόσον διαφέρουσιν οἱ οὐράνιοι θησαυροὶ ἀπὸ τῶν ἐπιγείων! Ἐπειδὴ λοιπὸν, ὦ ἄνθρωπε, θέλεις θησαυροὺς, θησαύρισον· ἀλλὰ θησαύρισον ἐν οὐρανῷ. Τίνες εἰσιν οἱ θησαυροὶ τῆς γῆς; βρώματα, ἐνδύματα, ἀργύριον, χρυσίον, λίθοι τίμιοι· ἀλλὰ τὰ μὲν βρώματα σήπονται, τὰ δὲ ἐνδύματα τρώγουσιν οἱ σῆτες καὶ οἱ σκώληκες, τὸ δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ τοὺς τιμίους λίθους ἐπιβουλεύουσι καὶ κλέπτουσιν οἱ κλέπται· ἰδοὺ ἡ ὕλη τῶν γῆινων θησαυρῶν. Τίνες εἰσιν οἱ θησαυροὶ τοῦ οὐρανοῦ; δόξα ἀφθαρτος, χαρὰ ἀνεπιβούλευτος, βασιλεία αἰώνιος· ἰδοὺ ἡ ὕλη τῶν ἐπουρανίων θησαυρῶν. Ἐπειδὴ δέ, ὅπου ἔστιν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ προσηλοῦται καὶ ἡ καρδία σου, ἤγουν ὁ νοῦς, καὶ ὁ πόθος σου, καὶ πᾶσα ἡ φροντίς σου, ἐὰν θησαυρίσης ἐν οὐρανῷ, χωρίζεις τὸν νοῦν σου ἐκ τῶν ματαίων, καὶ ἀφιερῶς τὸν πόθον σου καὶ πᾶσας τὰς φροντίδας σου εἰς τὰ ἀφθαρτα καὶ αἰώνια· ἰδοὺ πόσῃν ὠφέλειαν λαμβάνεις, ὅταν θησαυρίζῃς ἐν οὐρανῷ· φρονεῖς τὰ οὐράνια ἀντὶ τῶν ἐπιγείων, γίνεσαι ἄνθρωπος ἐπουράνιος ἀντὶ κοσμικοῦ, εὐρίσκεισαι ἐπὶ γῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν οὐρανῷ μετὰ τοῦ θεοῦ, ἐτοιμάζεις σεαυτῷ βασιλείαν αἰώνιον. Ἐσιώπησε δὲ ἐνταῦθα ὁ θεάνθρωπος τὸν τρόπον, δι' οὗ θησαυρίζομεν ἐν οὐρανῷ, ἐπειδὴ ἄλλοτε πολλάκις ἐδίδαξεν αὐτόν· εἷς δὲ καὶ μόνος ἔστιν ὁ τρόπος, ὅστις τοῖς πᾶσιν ἔστι γνωστός. Ἡμεῖς βάλλομεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν πενήτων τροφάς, ἐνδύματα, ἀργύρια, ἀπὸ δὲ

Ματ. 25,
40.
 τῶν χειρῶν αὐτῶν παραλαμβάνει αὐτὰ ὁ Ἰη-
 σοῦς Χριστός· « Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ
 » τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε »
 μένουσι δὲ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τεθησαυρι-
 σμένα καὶ πεφυλαγμένα ἕως τῆς ἡμέρας

τῆς κρίσεως· τότε δὲ αὐτὸς ἀντὶ τούτων
 χαρίζει ἡμῖν τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν·
 « Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κλη-
 » ρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βα-
 » σιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ».

αὐτόθι.
 34.

